

Recenzja w przewodzie doktorskim
mgr inż. Adama Grzebielucha
w związku z wszczęciem postępowania o nadanie mu stopnia
doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych

Łódź, dn. 11 czerwca 2014

dr hab. Roman Patora, prof. SAN
Społeczna Akademia Nauk
Wydział Zarządzania
Katedra Zarządzania

Recenzja rozprawy doktorskiej

I. Trafność wyboru tematu

Temat recenzowanej dysertacji jest niezwykle istotny dla obszaru zarządzania publicznego – na szczeblu regionalnym. Autor ocenianego dzieła porusza w nim ważny dla rozwoju regionów temat zarządzania poprzez wykorzystanie wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. W dysertacji poruszanych jest szereg problemów związanych z właściwym wykorzystaniem przedstawionych powyżej funduszy. Należy podkreślić, że prezentowany temat dysertacji, jak i jej zawartość, stanowią rozbudowaną i pogłębioną analizę ekonomiczno - prawnych instrumentów wykorzystywanych w procesie zarządzania zrównoważonym rozwojem regionalnym.

Głównym celem recenzowanej rozprawy doktorskiej było **określenie znaczenia wojewódzkich funduszy w procesie zarządzania zrównoważonym rozwojem regionalnym poprzez wykorzystanie odpowiednich instrumentów zarządzania (głównie instrumentów o charakterze finansowym)**. Tak sformułowanemu celowi głównemu przypisano cele: naukowy i praktyczny oraz dwie hipotezy badawcze. Jako cel naukowy przyjęto **określenie teoretycznych podstaw zarządzania zrównoważonym rozwojem regionalnym oraz zaprezentowania wykorzystywanych instrumentów zarządzania rozwojem na poziomie gminy i województwa**. Zaś za cel praktyczny obrano **określenie znaczenia wojewódzkich funduszy w finansowaniu zadań jednostek samorządu terytorialnego związanych z ochroną środowiska**. Z kolei założone hipotezy miały dowieść, **czy instrumenty finansowe jakimi dysponują wojewódzkie fundusze stanowią istotny element w zarządzaniu rozwojem regionalnym i lokalnym. Pozwalają na odpowiednie i długoletnie planowanie strategii rozwoju, są łatwym i tanim źródłem finansowania inwestycji**. A także, **czy zaangażowanie środków finansowych wojewódzkich funduszy na obszarach poszczególnych gmin uzależnione jest od**

Recenzja w przewodzie doktorskim
mgr inż. Adama Grzebielucha
w związku z wszczęciem postępowania o nadanie mu stopnia
doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych

wielkości wpływów z tytułu opłat i kar za gospodarcze wykorzystywanie środowiska.

II. Ocena układu pracy, struktury, podziału treści, kolejności rozdziałów, kompletności

Oceniana dysertacja „Zarządzanie zrównoważonym rozwojem regionalnym z wykorzystaniem wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej” autorstwa mgr inż. Adama Grzebieluch zawarta jest 247 stronach, zawiera 231 pozycji literatury przedmiotu.

W ocenianej dysertacji prawidłowo zostały sformułowane cele pracy oraz hipotezy badawcze. Prawidłowa jest również metodyka badań własnych przeprowadzonych przez autora pracy.

Dla realizacji założonych celów oraz weryfikacji hipotez Doktorant dokonał analizy: literatury przedmiotu, dostępnej statystyki masowej, dokumentacji i sprawozdawczości urzędowej, głównie z zakresu omawianej tematyki; przeprowadził badania ankietowe wśród przedstawicieli badanych gmin; wykorzystał metody statystyczne, analityczne, wywiadów oraz kartograficzne w celu dokonania analizy danych i zaprezentowania ich wyników.

Ocena układu pracy jest pozytywna. Recenzowana rozprawa doktorska składa się z czterech rozdziałów, które mają charakter wynikowy, co w znaczący sposób przyczynia się do zrozumienia prezentowanych w nich treści. Zakres tematyczny ocenianych rozdziałów tworzy spójną i logiczną całość.

We *wstępie* pracy, zaraz po wprowadzeniu w jej tematykę i uzasadnieniu wyboru tematu, zostały przedstawione informacje na temat celów, hipotez i sposobu przeprowadzenia analiz. W tej części Autor przedstawia zakres pracy i materiały, na których się ona opiera oraz stosowane metody badawcze. Rozdział ten stanowi dobre wprowadzenie w tematykę badawczą. Został poprawnie przygotowany oraz dostarcza informacji o zakresie pracy i sposobie jej przygotowania. Na szczególną uwagę zasługuje użycie metod kartograficznych, mających na celu analizę przestrzenną badanych zjawisk. Wartość tej metody zauważa się zwłaszcza po przeczytaniu pozostałych rozdziałów pracy, gdzie większość wartości została zaprezentowana w formie wizualnej (mapy i wykresy). Muszę jednak przyznać, że mnogość map (43 ryciny) zawierających dane, bez wnikliwego zagłębienia się w temat pracy może budzić wątpliwości.

W pierwszym rozdziale przedstawiono teoretyczne ujęcie zarządzania rozwojem regionalnym. Autor dysertacji dość wnikliwie przedstawił wybrane teorie rozwoju regionalnego. W podrozdziale tym dokonano również szczegółowej charakterystyki czynników rozwoju regionalnego. Podrozdział ten kończą konkluzje własne autora wynikające z teorii rozwoju regionalnego (rys. 1.2, s. 30). Kolejny podrozdział dysertacji wskazuje na zależność pomiędzy zrównoważonym rozwojem a potencjałem gospodarczym. Autor ocenianego dzieła dokonał opisu najważniejszych kierunków działań zrównoważonego rozwoju regionalnego w Polsce. Element ten wskazuje na dojrzałość autora

Recenzja w przewodzie doktorskim
mgr inż. Adama Grzebielucha
w związku z wszczęciem postępowania o nadanie mu stopnia
doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych

dysertacji w formułowaniu wniosków. Opis instrumentów zarządzania rozwojem gospodarczym stanowi kolejny podrozdział ocenianego rozdziału. Autor dysertacji trafnie określa trzy instrumenty zarządzania rozwojem gospodarczym. Jednakże na ich charakterystykę poświęca zbyt mało miejsca, co stanowi dysproporcję w porównaniu z poprzednimi ocenianymi podrozdziałami. Rozdział pierwszy kończą rozważania autora dzieła w kwestii roli polskiej przestrzeni jako przedmiotu zarządzania rozwojem gospodarczym. Istotnym punktem w tym podrozdziale jest analiza własna autora najważniejszych kierunków gospodarki przestrzennej w zarządzaniu przestrzenią. Zostały one zobrazowane na rysunku 1.6, s. 61. Późniejsza poszerzona analiza dokonana przez autora dysertacji daje przekonanie o znajomości opisywanego przez mgr inż. Adama Grzebielucha tematu. Rozdział pierwszy zaprezentowanej dysertacji oceniam pozytywnie, należy jednak zauważyć, że w rozdziale tym nie do końca została wykorzystana obcojęzyczna, szczególnie anglojęzyczna literatura przedmiotu. Odniesienie się do zagranicznych źródeł naukowych w znaczący sposób podniosło by wartość ocenianego rozdziału.

Drugi rozdział poświęcony został związkowi pomiędzy zarządzaniem rozwojem gospodarczym a ochroną środowiska. Autor dysertacji w pierwszym podrozdziale ocenianego rozdziału przedstawia wnikliwą charakterystykę ekonomicznych aspektów związanych z ochroną środowiska. W kolejnych podrozdziałach przedstawione zostały modele oraz instrumenty zarządzania środowiskiem. Przedstawione w rozdziale drugim teorie związane z ekonomiką ochrony środowiska oraz zarządzania środowiskiem ukazują wagę podjętego przez mgr inż. Adama Grzebielucha tematu dla rozwoju regionalnego. Charakterystyka systemu zarządzania finansowaniem ochrony środowiska w Polsce kończy drugi rozdział. Poruszane w tym rozdziale zagadnienia wskazują, z jednej strony na dużą znajomość przez Doktoranta badanej problematyki, a z drugiej zaś na umiejętność łączenia zarówno zagadnień teoretycznych i praktycznych jak i aspektów zarządzania rozwojem regionalnym, zarządzania środowiskiem, systemu finansowania ochrony środowiska. Jak słusznie zauważa Doktorant, bez sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska nie możliwe jest skuteczne zarządzanie środowiskiem (a więc i przestrzenią), a co za tym idzie zarządzanie rozwojem w sposób zrównoważony. Pomimo skrupulatnego i klarownego przedstawienia kwestii związanych z zarządzaniem środowiskiem i system jego finansowania brakuje mi szerszego odniesienia się i rozważań odnośnie obecnych zmian związanych z tym systemem.

W rozdziale trzecim autor dysertacji podjął skuteczną próbę oceny poziomu zrównoważonego rozwoju gospodarczego gmin województwa zachodniopomorskiego. Rozdział trzeci stanowi rozbudowane studium przypadku, w którym to podjęto również próbę analizy strategii rozwoju badanego w dysertacji województwa. Ważnym punktem recenzowanego dzieła jest określenie przez mgr inż. Adama Grzebielucha roli wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska w zarządzaniu rozwojem regionalnym oraz lokalnym. Tak rozbudowana analiza zobowiązuje Doktoranta do bardziej wnikliwego posumowania ocenianego rozdziału.

Recenzowaną dysertację kończy **rozdział czwarty**, w którym Doktorant ukazał wpływ wojewódzkich funduszy na zarządzanie rozwojem społeczno – gospodarczym gmin. Rozdział czwarty

Recenzja w przewodzie doktorskim
mgr inż. Adama Grzebielucha
w związku z wszczęciem postępowania o nadanie mu stopnia
doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych

został podzielony na trzy spójne podrozdziały. W pierwszym z nich Doktorant opisuje możliwości wykorzystania instrumentów finansowych przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Autor dysertacji powołując się na dane liczbowe szczegółowo dokonuje charakterystyki możliwych źródeł finansowania przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. W dalszej części rozdziału mgr inż. Adam Grzebieluch przeprowadza badania mające na celu wskazanie efektywności wykorzystania środków finansowych wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Zwieńczeniem rozdziału czwartego jest zaprezentowany w dysertacji autorski model zarządzania zrównoważonym rozwojem regionalnym w województwie zachodniopomorskim. W rozdziale tym uwidacznia się także warsztat metodyczny Doktoranta, który zasługuje, jak wspominałem już wcześniej, na pochwałę. Krytycznie jednak oceniam zbyt ubogie odniesienie się do literatury przedmiotu oraz badań prowadzonych przez innych autorów w tym temacie. Muszę także zauważyć, że przedstawiony w formie graficznej model zarządzania zrównoważonym rozwojem na szczeblu regionalnym wymaga dalszych badań i ulepszeń, o czym zresztą wspomina sam Autor na stronie 221 zaznaczając, że jest to „próba zaadoptowania ogólnego modelu zarządzania środowiskiem do potrzeb zarządzania zrównoważonym rozwojem na szczeblu regionalnym”.

W **podsumowaniu pracy** autor dysertacji przedstawia osiem wniosków wynikających z przeprowadzonych w pracy badań. Na końcu pracy znalazł się **Spis literatury** oraz **Załącznik** zawierający ankietę badawczą.

III. Charakterystyka doboru i wykorzystania źródeł literatury przedmiotu		
Liczba źródeł pozycji bibliografii:	231/100%	
	liczba	procent
Liczba źródeł pozycji bibliografii polskojęzycznej:	186	83%
Liczba źródeł pozycji bibliografii anglojęzycznej:	38	17%
Czy źródła są aktualne	Tak [x]	Nie []
Czy źródła są różnorodne	Tak [x]	Nie []
Czy źródła są edytorsko poprawne	Tak [x]	Nie []

Recenzja w przewodzie doktorskim
mgr inż. Adama Grzebielucha
w związku z wszczęciem postępowania o nadanie mu stopnia
doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych

IV. Silne strony pracy

- Zaletą pracy jest analiza zarówno danych pierwotnych, jak i danych wtórnych oraz odniesienie się do literatury przedmiotu. Takie przedstawienie problematyki badawczej pozwoliło poznać czynniki, instrumenty oraz uwarunkowania związane z zarządzaniem zrównoważonym rozwojem regionalnym.
- Analiza literatury przedmiotu została dokonana w świetle aktualnej wiedzy.
- Uzyskane wyniki badań cechują się dużą wartością poznawczą oraz przydatnością praktyczną.
- Autor dokonał twórczego podejścia do oceny poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gmin w oparciu o wybrane przez siebie wskaźniki, które w moim odczuciu zostały dobrane prawidłowo.
- Wyniki badań mają znaczenie zarówno naukowe – porządkują wiedzę z zakresu zarządzania rozwojem regionalnym w sposób zrównoważony oraz zarządzania środowiskiem, jak i praktyczne – są przydatne dla decydentów na poziomie samorządu województwa oraz na poziomie krajowym.

V. Uwagi krytyczne

- Na stronie 14 w opisie rozdziału 3 zawarto informacje, że w rozdziale przedstawiono przestrzenne kształtowanie się wpływów i wydatków wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej – co ma jednak miejsce dopiero w rozdziale 4.
- Na stronie 52 tytuł podrozdziału to „instrumenty zarządzania rozwojem regionalnym” natomiast w spisie treści figuruje jako „instrumenty zarządzania rozwojem gospodarczym”.
- Podrozdział (2.2) może wprowadzać w błąd sugerując przedstawienie wielu modeli zarządzania środowiskiem, gdzie w istocie przedstawiono tylko jeden.
- Bardzo niski stopień wykorzystania literatury anglojęzycznej – na poziomie 17%

VI. Ocena dzieła

Dysertacja doktorska „Zarządzanie zrównoważonym rozwojem regionalnym z wykorzystaniem wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej” autorstwa mgr inż. Adama Grzebieluch jest dość oryginalnym ujęciem podjętej tematyki. Recenzowana dysertacja została

Recenzja w przewodzie doktorskim
mgr inż. Adama Grzebielucha
w związku z wszczęciem postępowania o nadanie mu stopnia
doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych

wnikliwie przygotowana pod względem językowym i formalnym. W recenzowanej dysertacji można również dostrzec drobne błędy językowe, które w ogólnej ocenie nie obniżają wartości recenzowanego dzieła. W mojej ocenie autor dysertacji powinien dotrzeć do większej liczby pozycji literatury obcojęzycznej. 19% pozycji anglojęzycznych w ogólnej liczbie pozycji bibliograficznych to dość mały procent.

Podsumowując – stwierdzić mogę, że zaprezentowana praca doktorska wnosi istotne elementy poznawcze i praktyczne. Zawarte w powyższej recenzji uwagi krytyczne nie wpływają w istotny sposób na pozytywną ocenę recenzowanej pracy.

Wniosek końcowy

Przeprowadzona ocena pracy doktorskiej pt. „Zarządzanie zrównoważonym rozwojem regionalnym z wykorzystaniem wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej” autorstwa mgr inż. Adama Grzebieluch jest pozytywna. Stwierdzam, że Doktorant posiada umiejętności formułowania i rozwiązywania problemów badawczych.

Biorąc pod uwagę ocenę formalną, metodyczną i merytoryczną stwierdzam, że praca spełnia wymogi rozprawy doktorskiej.

Doktorant wykazał się znajomością badanej problematyki. Przeprowadziła badania naukowe, przy prawidłowym wykorzystaniu technik badawczych, które pozwoliły na dokonanie analizy opisywanych zjawisk w zakresie zarządzania zrównoważonym rozwojem regionalnym z wykorzystaniem Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Zgłoszone uwagi nie umniejszają wartości poznawczej i praktycznej pracy. Uwagi mają charakter bardziej dyskusyjny i twórczy (aniżeli krytyczny) i wynikają bardziej z chęci Recenzenta aby praca poruszyła wszystkie zagadnienia z zakresu zarządzania zrównoważonym rozwojem regionalnym. Tym bardziej uważam, że problematyka badawcza powinna być kontynuowana, albo przez Doktoranta w jego dalszej pracy naukowej albo przez inne zespoły badawcze, szczególnie w zakresie roli i wpływu wojewódzkich funduszy na zarządzanie i kształtowanie przestrzeni.

Podsumowując, uważam że rozprawa doktorska Pana mgr. inż. Adama Grzebielucha pt.: „Zarządzanie zrównoważonym rozwojem regionalnym z wykorzystaniem Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej” ***spełnia warunki określone w USTAWIE z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach w zakresie sztuki***, Dz. U. Nr 65,poz. 595. Wnioskuje do Rady Wydziału Zarządzania Społecznej Akademii Nauk w Łodzi, o

Recenzja w przewodzie doktorskim
mgr inż. Adama Grzebielucha
w związku z wszczęciem postępowania o nadanie mu stopnia
***doktora* w dziedzinie nauk ekonomicznych**

dopuszczenie Pana mgr. inż. Adama Grzebielucha do publicznej obrony recenzowanej rozprawy doktorskiej.

*Jednocześnie, biorąc pod uwagę wysoko ocenianą zawartość merytoryczną pracy, jej układ, wykorzystaną metodykę oraz przytoczone powyżej uwagi wnioskuję do Rady Wydziału Zarządzania Społecznej Akademii Nauk w Łodzi, o jej **wyróżnienie**.*

.....
dr hab. Roman Patora, prof. SAN